

ΘΕΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ -Β' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ 2000

Κείμενο διδαγμένο από το πρωτότυπο.

Δημοσθένους. Από τις Ροδών λευθερίας. 18-20

18 «ὅστι' ὅγγ' ὅκ ὦν ὀκνῶσαιμ' ἐπεὶν μᾶλλον ὀγεσθαι συμφέρειν δημοκρατουμένων τοῖς Ἕλληνας πάντας πολέμῳ ἢ ὀλιγαρχουμένους φέρους εἶναι. πρὸς μὲν γὰρ ὀλευθέρους ὄντας ὁ χαλεπὸς ὦν ἐπὶ ὤνην ὀμὸς ποιῶσθαι νομῶ, [...]. πρὸς δ' ὀλιγαρχουμένους ὁδὸ τὴν φιλοῦν ὀσφαλῶ νομῶ· ὁ γὰρ ὀσθ' ὀπως ὀλῶγοι πολλοὸς καὶ ζητοῦνταις ὀρχεῖν τοῖς μετ' ὀσηγορίας ζῶν ὀρημῶνοις εἶνοι γῶνιντ' ὦν.

19 Θάυμῶ δ' ἐμὸ μηδεὸς ὀμὸν ὀγεταὶ Χῶν ὀλιγαρχουμένων καὶ Μυτιληναίων, καὶ νυνὸ Ροδῶν καὶ πῶντων ὀνθρώπων ὀλῶγου δῶα λῶγειν εἰς τὰ τὴν τὴν δουλεῶν ὀπαγομένων, συγκινδυνεύειν τι τὴν παρ' ὀμὸν πολιτεῶν, μηδὸ λογίζεται τοῦθ' ὀτι ὁκ ὀστὶν ὀπως, ἐμὸ δι' ὀλιγαρχίας ὀπαντα συστῶσεται, τὴν παρ' ὀμὸν δῶμον ὀῶσουσιν. ὀσασι γὰρ ὁδῶνας ὀλλοὺς πῶλιν εἰς ὀλευθερίαν <ὦν> τὸ πρῶγματ' ὀξαγοντας· ὀθεν δὸ κακὸν αἰτοῖς ὦν τι γενῶσθαι προσδοκῶσι, τοῦτ' ὀνελεῶν βουλοσύνται. **20** τοῖς μὲν ὁὦν ὀλλοὺς τοῖς ὀδικοῦντας τινὰς αἰτῶν τὴν κακὸς πεπονθῶτων ὀχθροὸς ὀγεσθαι χρῶ· τοῖς δὸ τὸς πολιτεῶς καταλῶντας καὶ μεθιστῶνας εἰς ὀλιγαρχίαν κοινὸς ὀχθροὸς παρὶνὸ νομῶζειν ὀπῶντων τὴν ὀλευθερίας ὀπιθυμοῦντων.

A. Από το κείμενο που σας δίνεται, να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το τμήμα: «πρὸς μὲν γὰρ ὀλευθέρους.....δῶμον ὀῶσουσιν» .

Μονάδες 10

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

1. Κατά τον Δημοσθένη είναι προτιμότερο οι Αθηναίοι να έχουν πόλεμο πρὸς ὄλους τοὺς Ἕλληνας «δημοκρατουμένους» παρὰ να εἶναι φίλοι καὶ σύμμαχοι με ὄλους τοὺς Ἕλληνας «ὀλιγαρχουμένους». Ποία εἶναι ἡ σκοπιμότητα αὐτῆς τῆς ρητορικῆς υπερβολῆς καὶ με ποία επιχειρήματα τὴ δικαιολογεί ὁ ρήτορας;

Μονάδες 10

2. «ὁ γὰρ ὀσθ' ὀσθ' ὀπως ὀλῶγοι.....εἶνοι γῶνιντ' ὦν»: Να ἐξηγῶσεται ἂν ἡ διακῶρυξη αὐτῶ τῶν αρχῶν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Αθῶνας ἀνταποκρῶνεται πρὸς τὴν ἱστορικῶ πραγματικῶτητα τῆς Αθηναϊκῆς Συμμαχίας.

Μονάδες 10

3. Αφῶ διαβῶσεται τὴν παρῶγραφο 15 τοὺ μεταφρασμῶνου κειμῶνου σε σχῶση με τὴν παρῶγραφο 19 τοὺ πρωτῶτυπου κειμῶνου, να ἀπαντῶσεται στο ἐρῶτημα:

Ποῖο ὀταν κατῶ τὸν Δημοσθῶνη τὸ σφῶλμα τῶν Ροδῶν καὶ ποῖες οἱ συνῶπειῶς τοὺ γῶια τοὺς ὀδῶιους;

Κείμενο από μετάφραση

15 Και δεν θα τα πλεγα ποτέ αυτό, αν πίστευα ότι συμφέρουν μόνον τη δημοκρατική παράταξη της Ρόδου, διότι τότε εκπροσωπού τους ανθρώπους αυτούς ως πρόξενοσ οπτε με κάνοναν τους έχω προσωπική φιλική. Αλλά και στην περίπτωση ακύμης που συνβαινάν αυτ τα δύο, πάλι δεν θα μιλοσα τίσι, αν δεν πίστευα πως αυτ είναι το συμφέρον σας, επειδή εγώ, αν μπορού να το πει αυτ κάποιος που συνηγορε για τη σωτηρία τους, συμμερίζομαι τη χαρά σας γι'αυτ που πάθαν οι Ρόδιοι. Γιατ με τ να σας αρνηθοίν να λάβετε αυτ που σας ανήκαν έχουν χάσει την ελευθερία τους και, ενό είχαν κερτημένο το δικαίωμα να είναι σύμμαχοι ισότιμοι με σας που εσθε Έλληνες και ανώτεροί τους, έχουν καταντίσει δολλοί βαρβάρων και δολλών, τους οποίους δόχτηκαν στις ακροπλεις.

Μονάδες 10

4. Ποιο είναι το περιεχόμενο του όρου «ήθη» στη ρητορική τέχνη;

Μονάδες 10

5. Να μεταφέρετε στο τετράδιό σας τις λέξεις που σας δίνονται παρακάτω. Δίπλα σε καθεμία από αυτές να γράψετε μια άλλη λέξη, ετυμολογικώς συγγενή, από το αρχαίο κείμενο:

α) πάθος, β) ηγεμόνας, γ) ουσία, δ) ιστορία,
ε) νόμισμα

Μονάδες 10

Γ' Κείμενο αδιάδακτο

Ασχίνου το Σωκρατικό, Πλκίβιδης, αποσπ.1

«ὀνθυμῆθητι γάρ, Πλάθων Πλῖος ὀνύσχει καὶ ὀπου δέεται»
«ἀλλ' οὐδὲν» ὀφη «χαλεπόν, ὀ Σῶκράτες, τὸ τοιαῦτα εὐδύναι». «ὀδὴ ὀν σοι πῶποτ' ὀμῶλησεν, ὀτι ταύτης τῆς χῶρας τοσαύτης ὀσσης, ὀσον ὀ Πλῖος πορεύεται, ὀ καλεῖται ὀσῶα, εἰς ὀνὸρ ὀρχει;» «Πῶνυ μῶν ὀν», ὀφη, «ὀ μῶγας βασιλεῖς». «ὀσθ' ὀν ἐκεῖνος ὀστρέτευσε δέῶρο καὶ ὀπῶ Λακεδαιμονίους, ὀγοῦμενος, εἰ τοῦτῶ τῶ πῶλει* καταστρέψαιτο, ὀπῶδῶς τοῖς γε ὀλλους ὀλλήνες ὀπηκούς ὀτῶ ὀσεσθαι· καὶ ὀπῶς εἰς φῶβον ὀθηναίους κατέστησεν, ὀστ' ὀκλιπῶντες τὴν χῶραν εἰς Σαλαμίνα ὀφυγον».

*τούτῶ τῶ πόλει=αυτές τις δύο πόλεις

1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το παραπάνω κείμενο

Μονάδες 20

- 2.α. Να γράψετε τους ρηματικούς τύπους του κειμένου που βρίσκονται σε χρόνο Αόριστο στον αντίστοιχο τύπο του Ενεστώτα.

Μονάδες 7

- 2.β. **χαλεπόν, μέγας, ὀπῶδῶς:** Να μεταφράσετε τους τύπους αυτούς στους ὀλλους βαθμούς.

Μονάδες 3

3.α. δέεται, καλεῖται, ὀρχεῖται, καταστρέφεται, ἔφυγον: Να γράψετε τις προτάσεις στις οποίες βρίσκονται τα προηγούμενα ρήματα και να αναγνωρίσετε το ἔδος της καθεμίας.

Μονάδες 5

3.β. ὁψης, ὄψομαι, ἔκλιπναι, ἔδωκα, ἴσθαι: Να χαρακτηρίσετε συντακτικὰς οἱ προηγούμενοι τύποι.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ - Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ - 2000

Κείμενο αδιδακτο

1. "Αναλογίσου λοιπόν από πού ανατέλλει ο ήλιος και πού δύει". "Αλλά καθόλου", είπε, "δεν είναι δύσκολο, Σωκράτη, τέτοιου είδους πράγματα να γνωρίζει (κάποιος)". "Ήδη λοιπόν δεν σκέφτηκες ποτέ μέχρι αυτή τη στιγμή ότι μολονότι αυτή η χώρα, που ονομάζεται Ασία, είναι τόσο μεγάλη, όσο προχωρά ο ήλιος, ένας άνδρας την κυβερνά;" "Αναμφίβολα λοιπόν", είπε, "ο μεγάλος βασιλιάς". Γνωρίζεις λοιπόν, ότι εκείνος

εκστράτευσε εδώ και εναντίον των Λακεδαιμονίων, επειδή θεωρούσε ότι, εάν καταστρέψει αυτές τις δύο πόλεις, εύκολα θα γίνουν οι άλλοι Έλληνες βέβαια υπήκοοί του· κι έτσι ενέπνευσε φόβο στους Αθηναίους, ώστε αφού εγκατέλειψαν τη χώρα κατέφυγαν στη Σαλαμίνα".

2α. ἐνθυμοῦ, μέλει, στρατεύει, καταστρέφοιτο, καθίστησι, ἐκλείποντες, φεύγουσι(ν)

2β. χαλεπώτερον, χαλεπώτατον
μείζων, μέγιστος
ῥᾶον, ῥᾶστα

3α. ὅπου δύεται: δευτερεύουσα ονομαστική πλάγια ερωτηματική πρόταση
ἢ καλεῖται Ἀσία: δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση στο χώρας
ὅτι ἐκεῖνος ἐστράτευσε δεῦρο καί ἐπὶ Λακεδαιμονίους, ἡγούμενος ῥαδίως τοὺς γε
Ἕλληνας ὑπήκοους αὐτῷ ἔσεσθαι: δευτερεύουσα ονομαστική ειδική πρόταση
εἰ τούτῳ τῷ πόλει: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση
(ΣΗΜΕΙΩΣΗ: προαιρετική λόγω της διατύπωσης της ερώτησης κρίνεται η αναφορά στον τρόπο εκφροράς και στην συντακτικό ρόλο της κάθε πρότασης)

3β. οὔσης: επιρρηματική εναντιωματική μετοχή, συνημμένη στο αντικείμενο χώρας του
ρήματος ἄρχει
ἡγούμενος: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο ἐκεῖνος του
ρήματος ἐκστράτευσε
ἐκλιπόντες: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο οὗτοι του
ρήματος ἔφυγον
εἰδέναι: υποκείμενο της απρόσωπης έκφρασης χαλεπὸν ἐστὶ, τελικό απαρέμφατο με
υποκείμενο τινά ἢ σε, ετεροπροσωπία
ἔσεσθαι: αντικείμενο της μετοχής ἡγούμενος, ειδικό απαρέμφατο, με υποκείμενο τοὺς
Ἕλληνας, ετεροπροσωπία.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ

Α' ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Γιατί νομίζω ότι με ανθρώπους που είναι ελεύθεροι εύκολα θα κάνετε ειρήνη, ὅποτε θα θέλατε, ὅμως με ανθρώπους που ἔχουν ολιγαρχία νομίζω πως οὔτε η φιλία είναι βέβαιη. Γιατί με κανένα τρόπο δεν θα μπορούσαν να γίνουν φιλικοί οι ολιγαρχικοί προς τοὺς δημοκρατικούς και αυτοί που επιδιώκουν να ασκούν απόλυτη εξουσία προς αυτούς που ἔχουν επιλέξει να ζουν με ἰσονομία.

Ακόμα απορώ που, αν και οι Χίοι ἔχουν ολιγαρχικό πολίτευμα και οι Μυτιληναῖοι, και τώρα τελευταία και οι Ρόδιοι και ενώ σχεδόν ὅλοι οι ἄνθρωποι οδηγούνται σ' αυτό το ζυγό της δουλείας, κανένας από σας δεν πιστεύει πως κινδυνεύει μαζί κάπως και το δικό μας πολίτευμα, οὔτε σκέφτεται αυτό, δηλαδή ὅτι, αν παντού συσταθούν ολιγαρχίες, με κανένα τρόπο δεν θα αφήσουν τη δική μας δημοκρατία.

Β' ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Ο ρήτορας εκτοξεύει ένα ρητορικό πυροτέχνημα, ανίσχυρο ως επιχείρημα. Ο πόλεμος είναι πάντα πόλεμος ανεξάρτητα με το ποιοι είναι οι αντίπαλοί σου. Βέβαια χρησιμοποιεί αυτό το συλλογισμό για να κολακέψει τους Αθηναίους, εξαίροντας το δημοκρατικό τους φρόνημα και τονίζοντας τη δική του απέχθεια απέναντι στα ολιγαρχικά πολιτεύματα. Θέλει να συγκινήσει τους ακροατές δείχνοντας τις ομοιότητες των Αθηναίων και των δημοκρατικών Ροδίων για να βρει και ηθικά ερείσματα στην προσπάθειά του να πείσει τους συμπολίτες του να βοηθήσουν τους Ροδίους.

Τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί για να στηρίξει τη θέση του είναι:

α. Με κανένα τρόπο δεν θα μπορούσαν να συνυπάρξουν οι δημοκρατικοί με τους ολιγαρχικούς. Ανάμεσά τους υπάρχει ένα τεράστιο χάσμα. Η διαφορά τους δεν είναι μόνο ποσοτική (πολλοί – ολίγοι) είναι κυρίως ποιοτική αφού επεκτείνεται στον τρόπο σκέψης και ζωής. Οι ολιγαρχικοί πάντα θα επιζητούν την απόλυτη εξουσία, κοιτούν να κατασπαράξουν τις πλατιές λαϊκές μάζες, πατούν «επί πτωμάτων» προκειμένου να διαφυλάξουν τα συμφέροντά τους. Οι δημοκρατικοί λοιπόν που έχουν βιώσει τα αγαθά της ισονομίας και ισότητας των πολιτών πρέπει να είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικοί στις σχέσεις τους με τα ολιγαρχικά καθεστώτα καθώς η δυσπιστία αυτή απέναντί τους μπορεί αν είναι όπλο και φυλακτήριο που σώζει τις δημοκρατίες.

β. Η επέκταση των ολιγαρχιών στην Ελλάδα αποτελεί απειλή και για τη δημοκρατία στην Αθήνα, επειδή όσο αυτή θα υπάρχει θα αποτελεί με τη σειρά της απειλή και κίνδυνο για τις ολιγαρχίες. Είναι φανερό ότι κάθε είδους πολιτικό καθεστώς αισθάνεται ασφαλές, όταν τα συγγενικά προς αυτό πληθύνονται και μειώνονται τα αντίπαλα. Είναι επομένως φυσικό να πιέζει και να αναλαμβάνει δράση προς την κατεύθυνση αυτή. Ο Δημοσθένης προσπαθεί να φοβίσει τους Αθηναίους προλέγοντας μια γενική επικράτηση των ολιγαρχικών καθεστώτων, αν αυτό που άρχισε με τους Χίους, Μυτιληναίους και Ροδίους συνεχισθεί, οπότε ο επόμενος στόχος είναι η Αθηναϊκή δημοκρατία, η εγγυήτρια δύναμη, για όλα τα δημοκρατικά καθεστώτα. Η άλωσή της θα σημαίνει το τέλος της δημοκρατίας γενικώς.

Μονάδες 10

- 2) Ο Δημοσθένης, ένθερμος υποστηρικτής της Αθηναϊκής δημοκρατίας, διακηρύσσει τις αρχές της που είναι η ισονομία και η ισότητα των πολιτών της. Πραγματικά αυτές οι αρχές που διέπουν το αθηναϊκό κράτος στάθηκαν οι θεμέλιοι λίθοι πάνω στους οποίους οικοδομήθηκε το μεγαλείο της Αθηναϊκής πολιτείας. Όμως αυτή την ιδανική, εκ των έσω, εικόνα της Αθηναϊκής πολιτείας δεν δικαιώνει η εξωτερική πολιτική των

Αθηναίων. Η ιστορική πραγματικότητα μάλιστα μαρτυρεί ότι οι Αθηναίοι επί συμμάχων και μη ήσαν «ζητούντες άρχεις». Η Α' και Β' Αθηναϊκή συμμαχία συγκροτείται με σκοπό να αντιμετωπιστεί η επεκτατική πολιτική της Σπάρτης και οι συνεχείς επεμβάσεις της στα εσωτερικά των άλλων πόλεων - κρατών. Τα συμφέροντα των μελών εξυπηρετούνταν από ένα συμβούλιο, το συνέδριο, με έδρα την Αθήνα. Την τελική απόφαση όμως λάμβανε η εκκλησία του δήμου της Αθήνας. Ας σημειωθεί ότι οι Αθηναίοι μπορούσαν να επηρεάζουν ακόμη και τις αποφάσεις του συμμαχικού συμβουλίου καθοδηγώντας την ψήφο των ασθενέστερων μελών. Μάλιστα στο καταστατικό της Β' Αθηναϊκής συμμαχίας καθιερώθηκε ένας νέος όρος «συντάξεις», για τη δήλωση των οικονομικών συνδρομών που κατέβαλλαν οι σύμμαχοι για την κοινή άμυνα. Οι Αθηναίοι λοιπόν είχαν τη δυνατότητα να προσανατολίζουν την πολιτική της συμμαχίας και να αναλαμβάνουν υποχρεώσεις που δέσμευαν τους συμμάχους ή είχαν επιπτώσεις σε βάρος τους. Πολύ σύντομα άρχισαν να ενεργούν εναντίον του πνεύματος των συμφωνιών, να επεμβαίνουν στα εσωτερικά των συμμαχικών πόλεων, να εγκαθιστούν κληρουχίες και να ασκούν ολοένα και μεγαλύτερη οικονομική καταπίεση. Γι' αυτούς τους λόγους η Αθηναϊκή συμμαχία μετατράπηκε σε Αθηναϊκή ηγεμονία όπου οι αρχές της δημοκρατίας δεν έβρισκαν εφαρμογή.

Μονάδες 10

- 3) Από το 378/77 π.Χ. η Ρόδος είναι ενεργό μέλος της Β' Αθηναϊκής συμμαχίας. Σύμφωνα με τον Δημοσθένη, η Ρόδος απολάμβανε τα αγαθά που πρόσφερε στους συμμάχους αυτός ο αμυντικός συνασπισμός. Το θανάσιμο λάθος που διέπραξαν οι Ρόδιοι ήταν να αρνηθούν να καταβάλουν τις «συντάξεις». Δηλαδή τις συμμαχικές εισφορές στις κοινές δαπάνες και ουσιαστικά να αποσκιρτήσουν απ' την Β' Αθηναϊκή συμμαχία. Το αποτέλεσμα αυτής της ενέργειας ήταν να βρει πρόσφορο έδαφος ο Μαύσωλος, ο δυνάστης της Ικαρίας, και το 357 -55 π.Χ. να εγκαταστήσει καρικές φρουρές στο νησί και ουσιαστικά να το προσαρτήσει στην επικράτεια του. Έτσι οι Ρόδιοι από ελεύθερα και ισότιμα μέλη της Αθηναϊκής συμμαχίας κατάντησαν να είναι δούλοι βαρβάρων. Ο Δημοσθένης, αφού ταυτίζει τη δημοκρατία με την ελευθερία, ονομάζει δουλεία την υπαγωγή σε ολιγαρχικό καθεστώς. Βέβαια η λέξη χρησιμοποιείται μεταφορικά και θέλει να δείξει μ' αυτό τον τρόπο το μέγεθος του σφάλματος που διέπραξαν οι Ρόδιοι.

Μονάδες 10

- 4) Η πειστικότητα του ρήτορα εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την εντύπωση που θα προξενήσει στο ακροατήριο ο ίδιος ως προσωπικότητα. Αν κατορθώσει να επιβάλλει την εικόνα του ως έντιμου ανθρώπου και πολίτη, οι λόγοι του γίνονται πειστικότεροι, αφού είναι λογικό οι άνθρωποι να εμπιστεύονται τους φρόνιμους και ενάρετους. Αντιθέτως

προσπαθεί να μειώσει ηθικά τον αντίπαλο και έτσι να εξουδετερώσει την πειστικότητα των επιχειρημάτων του. Συγχρόνως φροντίζει να γίνει συμπαθής στους ακροατές επαινώντας π.χ. τους προγόνους των, κολακεύοντας αυτούς τους ίδιους ή δικαιολογώντας τα λάθη και τις αδυναμίες τους. Και όταν ακόμη είναι υποχρεωμένος να ψέξει τη συμπεριφορά τους σπεύδει να την αποδώσει στην κακή επίδραση ή την προδοτική δράση άλλων, των αντιπάλων του. αυτή η ηθοποιία (ρήτορα, αντιπάλου, ακροατή) ασκούσε μεγάλη επίδραση στο ακροατήριο και απαντάται σε όλα τα μέρη του ρητορικού λόγου.

Μονάδες 10

5) πάθος = πεπονθότων
ηγεμόνας = ἡγεσθαι, ἡγεταί
ουσία = ὄντας, ὅστις
ιστορία = ἱσασσι
νόμισμα = νομίζειν

Μονάδες 10

Επιμέλεια: Βλασταράκος Χρήστος , Καραπέτρος Πέτρος